

ti češ iti do pekla“ in da na herbtu draka se v pekel nesrečnež pelja. (Glej Kolar „Zpiewanky“ I. 12.) Paulin piše od Šive Bhavany-Kali, da ima „dentes aprinos“, drugi, da „drohend hervorstehende Zähne“. Takošne ima tudi severno-slovanska Ježibaba⁵⁾. Po teh zobéh je gotovo dobila špičasta peč poleg Bleda na Gorenskem svoje ime „Babji zob“.

Krak, od kterega Kadlubak piše, da je draka ubil, Ježibaba, Kikimora, Kikuška — Šiška so zveste primere indiških božanstev Šiva, Kopardin, Dhurdžati, Gatádhâra, Bhavany-Kali. Rudra pa se vjema po pomenu s polabsko-slovanskem Rydogostu, kteri se dobro razločiti ima od Rade-Radogosta. Stari Ljubljančani so po takem bili posebni častitelji Šivata in Šive.

Povest domača — zraven pa tudi kosček prošnje.

Ko sem v Gorici v šolo hodil, mi je nekega dné, ko sem blizu Panovica (gojzda) ovce pasti gledal, nekdo pravil, da pri sv. Križu blizu Ajdovščine je tudi nekdanji mali pastir ovce pasel, ki pa je pozneje velik in pa slaven gospod bil. Zgodilo se je bilo to tako-le:

Neki kapucin iz šentkriškega samostana vidi pastirja ovce pasti in ga vpraša: je li nima bukvic, da bi kaj bral, namesto da le postopa za drobnico brez vsega dela? Pastir mu odgovori, da je sin ubogih staršev, da ne zna brati, da bi pa se rad kaj učil, ako bi mu bila priložnost.

Ljudomili kapucin se ga usmili in ga uči brati in pisati, in ker je spoznal, da fantiček je dobre glave, pripomore, da ga stariši pošljejo v šolo v Gorico. Tù ga priporoči kapucinu samostana goriškega, da so dajali mlademu učencu kosilo.

Ko nekdanji pastir odraste, uči druge mlajše učence, sinove premožnejših starišev in s tem si prisluži, česar je potreboval. Tako doverši osmo šolo.

Kapucini in njegovi stariši so mislili, da so izredili desetošolca, — al vižga! osmošolec jo pobegne v Ljubljano in gre — ne v semenišče, ampak v kosarno. Jokali so se stariši, zabavljali so mu znanci, nevoljni so bili kapucini — al kmali ni bilo od osmošolca ne duha ne sluha.

Preteče mnogo let. Na nekdanjega ovčarja-osmošolca nobeden več ne misli, le mati njegova moli za-nj, in verlemu očetu kapucinu vselej solza v očéh zaigra, kadar vidi mater brez sina.

Nekega dné pride v šentkriški samostan neznan gospod, oblečen kakor eden vikših oficirjev, sukno je imel olišpano z zlatimi ošivi, na persih so se lesketale svetinje in križici. Vse se mu uklanja, on pa jih prijazno pozdravlja in poprašuje po starem očetu kapucinu. „Ravno zdaj bojo maševali — mu odgovori cerkovnik — lejte tam pod križem klečé“. Na to se sivi starček pripravi iti pred oltar, — neznan gospod vzame mašne bukve in reče cerkovniku, da on bo služil gospodu pri maši; zaklenka in pelje starega kapucina pred oltar. — Vse se čudi viditi tacega ministranta, tako, da le malokdo moli; vsak bi bil rad vedil, kaj nek to pomeni.

Po opravljeni sv. maši reče stari kapucin neznanemu gospodu: „Kdorkoli ste, lepo Vas zahvaljujem, da ste mi tako lepo stregli pri sv. opravilu in skazali moji starosti tako čast; sem tudi za Vas molil pri sv. maši; zdaj pa pojte z mano zajterkovat“. — „Prav rad, moj ljubi (ga objame in poljubi), moj predragi gospod, moj duhovni oče! pa poprej še dovolite mi, da Vam še roko poljubim z ravno tisto serčnostjo in hvaležnostjo, kakor sem to večkrat storil v svojih otročjih letih“.

„Ne vém, gospod, kaj mislite s tem reči?“

„Jez pa, jez pa — odgovori vés ginjen vikši oficir — ali se več ne spomnite nekdanjega malega razterganega

ovčarja, kterega ste brati učili in za kterega ste po očetovsko skerbeli do osme šole, dokler se ni zmuznil v Ljubljano v kosarno — pa pojte zdaj k zajterku; tam vam bom kaj več, vse povedal“. —

Komu je o tem kaj več znanega? Se je to zgodilo v ipavski dolini ali kje? Kdo je bil ta gospod? Kdor kaj vé, naj nam pové; saj je čertica gotovo iz življenjopisja kakošnega slavnega domorodca. Kar sem jez tù zapisal, mi je povedal neki star Furlán (Jožef Rivolti) in mi je rekel, da vse to se je zares zgodilo in da še živí rodovina ovčarjeve hiše.

Kuk.

Ozir po svetu.

Plemenitaži v Moldavi in Valahii.

Podonavski knežii Moldava in Valahija bote dale vprihodnje še veliko od sebe govoriti. Sedanja turško-rusovska vojska je omajala politične razmere teh deržavic tako, da bo tudi treba prenaredb o nju vladarstvu, ki pa ne bojo lahke zato, ker bo teško mnogo glav pod en klobuk spraviti. Sedanja notrajna ustava teh dežel bolj natančno poznati, podamo iz „Bukovine“ sledeče verstice svojim bravcem:

Plemenitstvo v Moldavi in Valahii je vse drugač kot v družih deržavah; zlo je podobno tistemu starega poljskega kraljestva; njegove pravice in predpravice so skoraj ravno take. Kakor Poljak ni poznal, ravno tako tudi Moldavec in Valah ne pozna razne stopnje dedišnega plemenitstva; pri Poljaki so bile besede „konjik, vojšak in plemenitnik“ enake pomembe, in sploh so za nje rabili besedo „Ziemiannim“, tudi Moldavci in Valahi imajo zato splošno besedo „Boljar“. Mieszkovski je v svoji knjigi „Polonus jure politus“ takole poljske plemenitnike popisal, kar je tudi od moldavskih in valaških veljalo: „Poljski plemenitniki so voljivci kraljev, očetje visocega svetovavstva, dajavci postav, oskerbniki sodništva, moč brambovcov, kinč mirú, škit svobode; za tega voljo so jim zavidljivi njih sosedje; neomikane ljudstva tega ne razumé, in pred njim trepetajo sovražniki. O če bi Poljaki svoje pravice braneč jih nikdar ne bili krivo rabili!“

V Moldavi in Valahii se ne pozná dedišno plemenitstvo. Sin boljara ni za tega volja boljar, tukaj je le zaslužno plemenitstvo. V službah pri vladarji in pri visocih uradih se plemenitstvo dobiva.

Ne dá se prav za prav povedati, kdaj in kako je bila v teh deželah aristokracija osnovana. Gotovo je pa to, da ne izvira iz sile, iz podverženja nemočnih pod orožje premagavca, temuč iz pravih zaslug za deržavo in domovino, in kolikor večje in slavnije so bile te, tolikanj večjo stopnjo je tudi vsak dosegel. To je tako dolgo terpelo, dokler ni turški car teh knežij gerškimi knezom po imenu fanariotom tako rekoč v najem dal. Ti brezvestni knezi pa, ki so tako ravnali, kakor da bi bile te dežele njih blago, so kar iz vsega svoj dobiček imeti hotli, in čast boljarjev so kakor blago prodajali. Tako so bogatini jeli to čast si z dnarjem prikupovati, da bi potem visoke službe dobili, so podložne derli, in za svoje potroške nobene škode imeli. Ves narod se je tako popačil in shujšal. Z boljarstvom se je zadobila pravica vse brezpostavno in krivično brez kazni delati, in proti zatiranju ni bilo druge brambe kakor boljarstvo. Vsak, ki je le kaj žvenka imel, ni zamudil si to potrebno reč pri gerških knezih kupiti. Mogočni boljarji so za svoje služabnike boljarstvo kupovali; tako je bila tem pot k nar vikšim službam odperta, in nar hujši zatiravci svojega naroda so bili. Novi boljarji so bili od svojih starih gospodov zmiraj varovani, v vsih krivicah so jih podpirali, in učenci so kmali hujši bili od svojih učencov. Le za boljarje so bili posestvo, bogastvo in vsi deržavni uradi. Njim nasproti pa so bili neposestniki, — vse ljudstvo, brez zemljiš v beraštvu in nevednosti.

Dva kneza zaporedoma, oba iz rumunskega naroda,

⁵⁾ Ali ni Ježica blizu Ljubljane sinonimno poznamljanje Krakova in Šiške? Pis.